

A magyar szerkesztő előszava

Messziről jött ember azt mond, amit akar.

Ez a közmondás járt a fejemben, amikor Sorin Matei eszéit olvastam. Sorin most épp jó messze lakik, az USA-ban. Egy amerikai távolságtartásával tekint Romániára, erre a távoli, egzotikus kis országra, ahol minden másképp van, amely ugyanakkor mégiscsak a szülőhazája, amelynek viszonyait minden más országénál jobban ismeri. A gondolatait ennek megfelelően kellő keresetlenséggel oda is mondja. Nem nagyon mérlegeli, hogy éppen minek megy neki, vagy kinek az érdekeit sérti – hiszen messziről jött ember azt mond, amit akar. Mi meg itt vagy hiszünk neki, vagy nem – hiszen messziről jött, azt mond, amit akar.

Sorinra jószerivel véletlenül bukkantam rá a neten. Van egy közös kutatási területünk (mentális térképezés), felkerestem a honlapját, amelyen később más érdekes dolgokat is találtam. Sorin (internetes nicknevén: Sam) elképesztően sok mindennel foglalkozik. A 'visible past' projekt egy Google térképi alkalmazás, amellyel történelmi tájakat és városokat lehet felrajzolni és közzétenni a neten. Az ókori Róma például már egész élvezhető, a Street View-ban megszokott módon lehet sétálni az antik épületek között. Egy másik kutatási projekt keretében európai városokat kell rátükrözni az amerikai kontinensre (hova esne Róma, ha az Atlanti-óceán közepén lenne a tükör?), és viszont. A projekt esszenciája az, hogy az ismeret-

len világokat mindig a saját világunk alapján próbáljuk meg értelmezni. Más: Ubimark nevű vállalkozása weblinkekkel felturbózott turistautakkal és online könyvekkel foglalkozik. Ennek az volt az előzménye, hogy amikor a gyerekeinek olvastatta fel a *80 nap alatt a Föld körül* című Verne-regényt, mindig elkalandoztak, hogy mi is van most Szingapúr kikötőjében, vagy hogy néz ki most a Yellowstone Nemzeti Park. Ebből jött a Verne-regény QR-kódos „kritikai” kiadása, ahol az ifjú olvasók az okostelefonjukkal, lapozgatás közben tájékozódhatnak.

Román közéleti írásai tulajdonképpen melléktermékek. Esszék, nem pedig tudományos munkák (még ha olykor hivatkoznak is néhány saját kutatási eredményre). A messzire szakadt, tudományos karriert befutó értelmiségi néha, szabadidejében, politikai ambíciók nélkül leírja, hogy mit gondol az otthoni dolgokról. Sorin az USA-ban republikánusszavazó, akit őszintén aggaszt, hogy miből lesz meg az Obamacare fedezete. Ugyanakkor multikulturális környezetben él, számára a koreai kifőzdés és az orosz egyetemi munkatárs tisztelete természetes dolog. Bizonyára sokak számára tabudöntőgető, hogy például Romániát *Fusion-kultúraként* jellemzi, hogy a nemzetbiztonsági szolgálat létszámát az egytizedére javasolja csökkenteni, vagy hogy Barabási Albert-László-év megtartását ajánlja Romániában – de hát úgy látszik, ilyenek egy mai amerikai konzervatívsvavazó meglátásai erről a távoli, egzotikus kis országról.

Magyarországi magyarként gyakran éreztem úgy, hogy egyfelől nem tudok Romániára objektív távolságtartással tekinteni (hiszen ahhoz túl közel van és túl sok a közös rész bennünk), ugyanakkor nem ismerem kellő mélységben ennek az országnak a viszonyait ahhoz, hogy saját véleményt tudjak alkotni. Bár rendszeresen járok Erdélybe (vendégoktató vagyok a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen, és például elég idős va-

gyok ahhoz, hogy 1989 őszén még vihettem gyógyszert Kallós Zoli bácsihoz), a romániai híreket többnyire erdélyi magyar barátaim szűrőjén keresztül tudom csak értelmezni. Sorin eszéi az érem másik oldalába engednek bepillantást: egyszerre román, de kellően objektív és távolságtartó, aki sokszor úgy tudja a dolgokat elmagyarázni, hogy nekem is érthető lesz.

Budapest, 2015. január 2.

Letenyei László